

Naša Moč

Glasilo slovenskega delavstva

Uredništvo in uprav-
ništvo v Ljubljani,
Katoliška tiskarna

Oglasi se sprejemajo
po dogovoru.

Štev. 47.

V Ljubljani, 18. oktobra 1918.

Leto XIII.

Jos. Abram:

Janez Ostap Krek — zaporoški kozak.

Za kaj ni bil naš pokojni Janez pripraven! Vsaki družbi, vsakemu početju, vsaki stvari se je nakrat prilagodil. Vsemu resnemu, šaljivemu in zabavnemu, vsem muham prijateljev in znancev je bil dostopen, za vse se je tudi sam zavzel. Samo obližanega vedenja in hinavščine ni mogel in pa — visoke gospode, ki ima ozire in zahteva ozire na vse strani, tega se je izogibal ali se vsaj čim prej otresel. Kar ni naravno, nekako od narave same in od matere naučeno, torej umetno, v vedenju in govorjenju je kakor »prisiljen jopič«, torej — proč s tem!

Bilo je leta 1903. Višjegimnazijcem, ki smo hodili redno na sestanek in pouk k njemu, stolnemu vikariju, je poleg učenja filozofije posebno priporočal učenje slovanskih jezikov, češkega, poljskega in ukrajinskega. Srbohrvaščino, je menil, že toliko umemo, da nam je treba le čitati. »Narodno blago je prvo, narodne pesmi slovanske študirajte, brez slovnice, te se kar iz konteksta učite, k večjemu s slovarjem v roki, pa se boste kmalu uživali v slovanskega pristnega duha; spoznali boste, koliki neizčrpni zakladi blagosti, lepote in nežnosti tiče v slovanski duši. Niti del tega Vam ne more nuditi vse nemštvo vkup!« — »Na, to pa tebi.« Še nikdar nisem imel ukrajinske knjige v roki. Bil je Ruskij Spivanik, zbirka narodnih in umetnih pesnij, spisanih v narodnem duhu. Pa sva začela brati. Malo težko je šlo. »Le beri, drugič pa poveš, česar nisi razumel. To pa, premisli dobro vsako pesem, pa tudi vsako besedo, da dobiš pomen sam ali po etimologiji ali pa iz konteksta.« Hej, s kakim veseljem in ponosom sem jo mahal domov s knjižico! Najbolj mi je ugaljala prelepa pesem Danilo Mlaka (Vorobkeviča) »Solnce sja shovalo — za hory vysoki, katero je tako lepo kratko nato prevzel na slovenščino naš dični Oton Župan-

čič. In tako je šlo naprej, še dosti naglo, dokler se nisem spoznal in spoprijateljil s kozaki, o katerih je bilo v zbirki veliko pesmi. Ti kozaki so mi rojili noč in dan po glavi. Črne oči, črne obrvi, rdeči župan (vrhnja suknja brez rokavov), pa njegov črni konjiček, pa njegova črnolasa, črnoobrva, črnooka molodenka, divčinonjka, pa njen višnjevi vrtec, pa daljni Dunaj (Donava), pa Dniper in široki step in mogle po njem in modro visoko nebo — je li mogoče, da se mlada kri ne zatelebe z vso silo v ta čisto novi svet?

Janezu je bilo to prav ljubo. S sto vprašanji sem ga oblegal, na sto vprašanji mi je z zadovoljstvom odgovarjal, — smejal se je iz srca in vlekel pridno iz svoje pipe. Pripovedovati mi je moral o kozakih, o njihovi zgodovini. Ej, božji ljudje, ko bi vam jaz mogel vse tako razložiti, kot mi je on, kaj bi dal! Še po noči v sanjah sem drvil s temi čopatimi kozaki po stepah okrog, se vozil v šaljkah z njimi po Dniperu in po Črnem, ruskem morju, ali pa posedal z njimi po zaporoški Sič krogi velikanskih kotlov ter se udeleževal njihovih skrajno demokratičnih zborovanj (vičevje) na Siči.

S posebnim veseljem in zanimanjem mi je pripovedoval o kozaški naravi, o bratovskem duhu in preprostosti njihovi, o ustavi zaporoške ljudovlade. Bili so vsi enaki in enakovredni, enakopravni. Vsako leto so volili na novo svojega vladarja »koševega atamana« in druge podnačelnike in pisarje. Ako jim ni bil kdo po volji, so ga pa odstavili in izvolili drugega »bratjetovariši«.

Nikdar ne bom pozabil, kar mi je Janez nekoč dejal: »Poglej, prijatelj, tako le ustavo so imeli preprosti zaporožci tam sredi 16. stoletja in še poprej in je veljala blizu do konca 18. stoletja, ko je Katarina II. zatrla »Sič«, med tem ko je po Nemškem in po vsej zapadni kulturni Evropi vladal in se bolj in bolj utrjeval najčrnejši absolutizem.« Po nemškem vzorcu je tlačila Poljska lažiljudovlada ne samo maloruski, litavski in druge svoje narode, am-

pak tudi lastne kmete Poljake, v kolikor niso bili plemiči, »šlahta«: ta je bila prosta, nešlahtiči so pa bili z osebo n zemljo last panov, gospodov. Ume se, da je zlasti maloruski narod moral bridko čutiti svojo podanstvo, pravcato suženjstvo, ker ga je prešerna poljska šlahta zatirala tudi radi pravoslavne vere ali celo radi katoliškega unijatstva. Sploh je večina poljske šlahte do danes skozi stoletja neizmerno škodila maloruskemu — ukrajinskemu pa tudi lastnemu narodu. Med Poljaki in Ukrajinci bi bil že davno, davno mir in sporazum, ako bi ne bilo brezobzirne, slepe in naravnost neznosno zagrizene in krivične poljske šlahte, ki ni slušala niti papeških strogih ukazov in navodil. Poljska ljudovlada je bila v resnici najhujša protiljudovlada! Na sebi ni imela večina šlahte malo ali nič slovanskega — do današnjega dne, ko zmaguje v poljskem narodu demokratična in resnično slovanska smer. Naš pokojni Janez je bil neprestan, a navidezno brezupen boj s to šlahto, dokler ni njegova ideja tudi v poljskem narodu zmagala — a to še le po njegovi smrti.

Ko je torej poljska šlahta začela boj in bolj zatirati maloruski, ukrajinski narod, so kmetje zlasti od l. 1500 dalje množno zapuščali zemljo in dom in vtekali v svobodne stepe, kjer so si ustanavljali nove domove. Živeli so v večnih bojih zlasti s tatarskimi ordami, a živeli so vsaj svobodno življenje. Ti, ki so živeli po svobodnih ukrajinskih mestih, vaseh in posameznih seliščih (hutorjih), so se imenovali gorodovi (mestni) kozaki, drugi pa, ki so si l. 1556. ustanovili pod vodstvom čerškega in kanivskega staroste Dimitra Višnevečkega (v narodnih pesmih »Bajda«) na otokih spodnjega Dniperu zaporoško Sič, so se imenovali nizovi ali zaporoški kozaki. V bojih so ti in oni nastopali navadno skupno, zlasti če je bila sila in potreba ali kak večji pohod. Bojevali so se pa proti vsem sovražnikom svobode, proti Tatarjem, proti Turkom, pa spet proti Poljakom, proti Moskalom (Moskvi) in proti Moldavcem. Največji razmah svojih sil in

slavo so kozaki doživeli pod mogočnim vodstvom svetovnoznane hetmana vse Ukrajine Bogdana Hmeljnickega, ki se je končno, da reši svoj narod, l. 1654 v Perejaslavski pogodbi zvezal z moskovskim carjem Aleksijem Mihajlovičem, in sicer pod zelo ugodnimi pogoji. No, Moskva ni znala biti nikoli mož-beseda; sirovo je pogazila pogodbo in pravcato zaslužila vso Ukrajino, ki je od tedaj še le zdaj v svetovni vojni spet prosto zadihala.

A pokojni naš Janez je dejal: »Čprav so slovanski narodi ukovani v verige, da so v njih vsled dolgotrajnega trpljenja deloma celo otopeli, vendar je globoko v njih naravi, duši bolj kot v drugih narodih vtisnjeno hrepenenje po svobodi. To pa prej ali kasnej spet vsplamti in razbije vse vezi.

Pa naša naloga?

»Jaz sem z dušo in telesom zaporoški kozak!« Tako mi je dejal. »Bodi še ti, pa skupno širimo, čeprav ne imena, pač pa stvar. Popolna demokracija bodi naše geslo. Ljudstvo vzbujajmo v želji po svobodi, po enakopravnosti! Pouk med ljudstvo, da ga vsega prešine ta ideja. Pouk med izobražene sloje, da se bodo čutili eno z narodom — »z najmanjšim bratom!« Tako kliče ševčenko v svoji mogočni poslanici »mrtvim in živim in še ne rojenim svojim rojakom, v Ukrajini in ne v Ukrajini živim, bratsko poslanje«. Spomenica, vredna, da se ponatisne in razširi tudi med našo inteligenco. To je pristni duh tudi našega Janeza, pravi program krščanske demokracije.

Kolikokrat je pozival naš Janez, mene a gotove tudi druge, z besedami — pa tudi molče z vzgledom, češ: »Pijte iz tega neusahlega vira, iz narave, žive in mrtve,

pijte iz njega preprostost, ki je edina lepa, pijte lepoto, da si pomladite duha, da si ga požlahtnite, da boste znali ceniti božje stvarstvo in njega lepoto, da boste znali ljubiti zemljo in ljudi, naš narod, in da vam ne bo žal nobenega truda, ki ga prestanete zanj!«

In nekoč mi je dejal: »Prijatelj, ako ne znaš uživati narave, uči se iz narodne pesni, zlasti ukrajinska te bo naučila: v nji vse živi in diha, čuti in vse živi s človeškim srcem eno življenje, drevo, cvetica, voda, gora, dolina, ptica, širna stepa in nebo — vse je v tesni ljubezni združeno s človekom.«

Tudi jaz sem postal z dušo in telesom kozak.

Dva prijatelja sem imel in imam še, hvalo Bogu. Bili smo kmalu vsi trije dobri, navdušeni kozaki. Tudi kozaška imena smo si izbrali. Prvega, ki sva izbrala za hetmana malega kozaškega naroda, sva nazvala Bogdana, drugi je bil Salop, jaz pa Bajda. Našega pokojnega Janeza, z imenom Ostap, smo pa imenovali za častnega hetmana in mu poklonili tudi diplomu — menda l. 1907, ki jo je s posebnim veseljem sprejel in obesil v svojo sobo, kjer še zdaj visi v spomin prelepih dni.

To je bila lepa igračka in vsi smo imeli veliko veselje nad njo, znamenje, kako smo bili prežeti vzvišene kozaške ideje. Imeli smo tu in tam tudi kozaške sestanke ter se pogovarjali, kako bi se dalo zavzeti sovražne postojanke, ziomiti sovražne moči in nevarnosti — kako bi povzdignili samozavest in omiko ljudstva, kako bi organizirali zlasti delavstvo in mu pomagali, kako bi pridobivali mladino za prosvetno delo, kako bi se dalo demokratizirati

rati delo za narod in sploh ves narodni organizem z društvu in vodstvom vred.

Naš Janez je zasledoval vsak najmanjši pojav tega delovanja z bistrim očesom in velikim zanimanjem in pomagal dejansko (s shodi) in z nasveti, kolikor je pač mogel.

On je kot kozak vršil ogromno delo, ki je obrodilo nevenljiv sad, deloma še le po njegovi smrti, a da je kozak, se je ponašal celo v državnem zboru. Mi in nešteti drugi, ki jih je on rodil, čeprav niso spadali imenoma v ta mali narodič štirih oseb, smo se pa gredli ob njem, ob njegovem velikanskem srcu, ob plamenu tega srca, hodili za njim ob žarkem svitu tega plamena in po njegovih stopinjah.

Mi maljčki smo storili, kar smo mogli. Vsi se ponašamo s tem, da smo imeli za prijatelja in očeta njega, ki je dal kri za narod in ga ljubi in visoko spoštuje kot najboljšega sina ves slovanski rod!

J. S. Z.

Iz Idrije.

Kako lepo se nam v Idriji godi, smo že večkrat čitali v »Naši Moči«. Marsikaj smo že pisali o naših delavskih težnjah, toda za danes naj še eno kratko omenim: Imamo pri nas tudi takozvano »Presojevalnico« za obleko, kjer bi imeli dobivati najpotrebnejšo cenejšo obleko. Blaga pride le majhna množina in še to si ta »presojevalnica« uredi tako, da dobe le takšni seveda, ki so najmanj potrebni, dočim delavstvo mora v raztrganih cunjah hoditi na delo, medtem ko gotovi ljudje, ki imajo še obleke, pa še pridejo v poštev pri oddaji blaga. Mislim namreč, sedaj ko je vse mogoče, da si znajo nekateri ljudje tudi primerno pomagati. Tako boš dobil obleko takoj, ako prineseš tamkaj en par cigar ali kaj podobnega, pa prideš gotovo na vrsto in dobiš. Dejstvo je, da se je že prigodil en

15 odločilnih svetovnih bitk.

(Konec.)

Leto 1492. je treba omeiti radi odkritja Amerike, 1556. pa radi konca svetovnega vladanja Karla V., ko je postal Filip II. kralj španski in Ferdinand I. nemški cesar, 1570. se bje bitka pri Lepantu, kjer premagal don Juan d'Austria Turke, 1588. pa uničijo Angleži špansko armado pri Calaisu. 1598. umrje kralj Filip II., Špansko zapusti v neurejenih finančnih razmerah in z uničenim brodom. 1619. se začne 30 letna vojna. Gustav Adolf vkoraka v korist protestantom, Anglija trpi zelo vsled državljanske vojne. Cronwell postane protektor in zapovedovalec. Stuartovci si pridobijo zopet svoje pravice, 1701. se združi skoro cela Evropa proti Franciji pod imenom »Velike zveze«. Naslednjega leta se napove vojna, ki se konča pri Blenheimu.

Ludovik XIV. si je prisvojil oblast; varuštvo nad celo Evropo in druga vmešavanja pa so izsilila boj v imenu svobode. Richelieu je bil, katerega se je balo vse okoli kraljevega prestola. Ladje, trgovina,

kolonije so bile geslo te vlade, ravnotako, kakor je danes težnja Angleške po kolonijah v bistvu povzročila vojsko. Colbert, ženijalen pomočnik Richelieua, mu je preskrbel denarja za uresničenje teh idej. Louvois je organiziral, Turonne, Conde, Vallars in Berwich so pa vodili armade in Vaubau je gradil trdnjave ob meji. Francozi so se združili s Turki in Ogrji, da bi na ta način zadrževali del sovražnikov armade. Posledica smrti Filipa II. je bila povrnitev Bourboncev na španskem prestolu s Filipom V. To je bil neposreden povod vojne.

Malborough je stal na čelu Angležev, princ Evžen je poveleval nemškim četam in jih popeljal do zmage nad Francozi pri Höchstädtu in pri Blenheimu 13. avgusta 1704.

Neposredna posledica teh zmag je bila, da je bila nadaljna širitev Francije ustavljena, in pa izkrcanje nadvojvoda Karla v Barceloni 1705.

Bitka pri Poltavi se je končala z zmago Rusov nad Švedi. Pomenila je konec velike severne države onega vladarja, ki je 30 let z napadi ogrožal nemške pokrajine. Tako je prešla hegemonija v roke

slovanskega plemena, ki se je tako povzpelo do današnje velevlasti. V tem času se je porodil panslavizem, vsled nekega slovstvenega proizvoda peštanskega pastora Kollarja, v katerem je priporočal znanje drugih slovanskih jezikov in na navajal za zgled razlike Stare-Grčije pred njeno združitvijo. Ta intelektualna unija je začrtala smer današnjemu političnemu združenju.

Mirovna pogodba v Utrehtu je pustila Filipu v posesti Španske, Toskana in Nizozemska pa sta pripadli habsburški hiši; Francija je prepustila ozemlje okoli zaliva Hudson, Novo Škotsko in New-Foundlandijo Angliji, katere prestol je zasedla naslednje leto nemška knežja rodovina hanoverska.

Leta 1756. se začne sedemletna vojna.

Angleška dobi Kanado in druge kolonije poleg Vzhodne Indije.

Bitka pri Saratogi 1777. je dovela do svobode Amerike. »Declaration of Independence« (»Proglasitev samostojnosti«) je razglasil že 4. julija 1776. Jurij Washington, oče naroda v Liberty Hall v Filadelfiji.

tak slučaj, ki ni prvi ter gotovo ne zadnji! Ubogo delavstvo mora biti nago, raztrgano, dočim nekaterim se streže karsibodi! Znano je, da je prosilec prosil takoj v začetku pri oddaji blaga, a ni dobil, med tem če se pozneje javiš, dobiš gotovo, seveda le ako poznaš razmere in navade. Dalje imamo pa še posebej »komisijo«, ki določa, kdo dobi, sestoječo iz deloma takšnih gospodov, ki menda poznajo že od daleč, kdo je potreben, kdo ni! Zakaj bi tudi v tej komisiji ne bi bilo zastopano delavstvo? Ali morajo to usodo odločati le gotovi gospodje? Mislim, da današnji razvoj in razmere nam dovolj jasno pričajo in povsod potreba, da ima tudi ljudstvo oziroma zastopstvo delavstva kaj besede! Tu notri se mora idrijsko delavstvo postaviti na stališče in zahtevati enako zastopstvo za delavstvo. Toliko za danes.

Iz Idrije. V nedeljo, dne 13. t. m. se je vršil tu javni rudarski shod, katerega je sklicala soc. dem. podružnica unije. Na shodu je govoril soc. dem. štravs o sedajšnjem položaju in seve ni pozabil agitirati za svojo stranko. Nato je govoril tov. Rupnik, ki je izvajal, da naj delavstvo zasleduje ves razvoj sedanjega položaja ter naj bo čuječe, da ga ne dobi tako nepripravljenega kakor ga je začetek vojske. Ne smemo misliti, da se bo nam v novi naši državi kaj bolje godilo, kot sedaj, če bomo pričakovali, da nam bodo drugi postiljali, ker uradnik je uradnik, in če mu ne dopovemo, kaj hočemo, bomo na starem ali pa še celo na slabšem. Zato naj se delavstvo organizira in vsakega krščansko mislečega delavca dolžnost je, da pristopi k J. S. Z. Zahtevalo se je ponovno še od štrajka neodgodene točke, pri katerih je bila kaj živahna debata, predložiti z zahtevo, da se rešijo do 1. nov., če ne, delavstvo stopi v štrajk. Pri direkciji se nadalje zahteva še zaradi vožnje na eraričnih avtomobilih in zaradi jamskih luči, katere hoče erar, da delavstvo ne nosi domov. Končno govori še sodr. Bajt, ki, kakor navadno, poagitira za soc. dem. organizacijo.

Mir in navijalci cen.

Mir se bliža. Vsi se ga veselimo in radujemo, posebno je pa veselo delavstvo, ki je v vojski prestalo več, kakor katerikoli drugi stan. Prestalo, pravim; ne, saj še trpi in še ne more upati, da bo letošnja zima gorka. Saj nas ljubljanski župan na primer tolaži, da nam ni bil v stanu preskrbeti drv. Petroleja delavstvo tudi ne dobi toliko, kolikor ga potrebuje; noči bodo pozimi zopet temne; večeri dolgočasni; s trskami, kakor v starih časih, si pa delavstvo ne sveti.

Kljub temu: veselimo in radujemo se boljših časov, dasi si ne prikrivamo, da tako ne bomo kmalu živeli, kot smo bili navajeni živeti pred sedanjo svetovno morijo. Naši delavci in delavke niso razvajeni, toda blaga in posebno živil nam bo tudi po vojski primanjkovalo. Saj veste: vojska nam je požrla toliko živine, posebno še na Kranjskem, kjer so ponižni sluge vlade pri kranjskem deželnem odboru znali premalo varovati koristi kranjskega živinorejca zato, kakor pravijo zlobni jeziki, ker bi rad postal dr. Šusteršič vsaj baron, če že ne grof, kar je njegov nemški tovariš v deželnem odboru. Kako li naj tudi čuva koristi tistega kmeta, kateremu se je vedno dobrikal, ko je pa tako prijetno poslušati hvalo recimo kakega generala, ker je Šusteršičevo deželno mesto znalo, kakor pravijo ljudje, ki to reč umevajo, kmetu najbolj v celi Avstriji in Ogrski in Nemčiji rekvirirati živino, kar še zdaj dela. Polje se slabejše obdeluje med vojsko kot se je prej; umljivo: mož ni doma. In fabrikanti, ki jim je vojska toliko nesla, se bodo tudi težko odvadili odirati ljudi, kot so jih pred vojsko. Ampak kljub temu: glavni namen

je, kaj ne, da se že enkrat krvava morija konča. Če tudi ne bomo živeli v deželi, kjer se cedita mleko in med, kot pred vojsko, toda take draginje le ne bo, kot je zdaj.

Cene v tistih skritih kotih, v katerih se zbirajo navijalci cen in verižni trgovci, že zdaj, ko se hitrih korakov približujemo miru, prav pošteno padajo.

V graških kavarnah, kjer se zbirajo oderuhi in navijalci cen, si videl v soboto prestrašene obraze; cene so omajane in padajo. Zobozdravniki in zobotehniki so še nedavno le z največjo težavo dobivali kavčuk, katerega za izdelovanje ponarejenih čeljusti neobhodno potrebujejo. Pred tremi tedni ga sploh niso mogli dobiti, toda pred 14. dnevi se je bojazljivo prikazal iz skritih lukenj; 2000 kron so mu nastavili ceno, toda pred enim tednom mu je padla cena že na 1400 kron. V Štajerski, na Ogrskem in v Nemčiji padajo posebno cene vinu; toda z gotovostjo lahko rečemo, da bodo padale cene tudi drugim živilom. Na Dunaju, v tem glavnem žarišču in zbirališču oderuhov in tihotapcev ter verižnih trgovcev, vladata jok in škripanje z zobmi: boje se miru. Cene, ki jih zahtevajo za razno blago, polagoma padajo. Nesramno visoke so sicer še vedno, toda: steber živega srebra v toplomeru cen pada. Ovoj sukanca (špulja cvirna), ki meri 1000 metrov, so ponujali v soboto po 10 kron; pred tremi tedni je stala še 30 do 40 kron. Svili so padle cene pri metru za 30 do 45 kron, meter ševioti se dobi že za 120 do 250 kron; cene suknu iz volne so padle za 60 do 70 kron. Par modernih ženskih čevljev: razkošno blago seveda, se je dobil v soboto že za 350 do 400 kron; pred 14. dnevi si moral plačati zanj še 500 kron.

Pri živilih padajo cene še primeroma počasi. Črno moko prodajajo v tihotapski kupčiji na Dunaju že kilo po 12 do 15 K, belo 18 do 20 K; padla je za 8 do 10 K. In pod vtisom mirovnih poročil se je že zopet čaj prikazal na trgu, ki ga ponujajo kilo 300 kron; tudi čokolada, ki je popolnoma izginila, se je dobila kilo za 80 do 70 kron.

Celo cekinom so cene padle in ponujali so v velikih množinah cigarete. Natakarnjem so jih ponujali kar po deset tisoč komadov, 100 za 20 kron.

Čim bolj se približuje mir, tem bolj kriče vojni oderuhi.

Nevarnost se bliža.

List dr. Šusteršiča je poročal včeraj naslednje: »Deželni glavar dr. Šusteršič, ki se mudi trenutno na Dunaju, je našemu poročevalcu podal sledečo izjavo: **Jugoslavija je gotova stvar!** Vendar so še premagati gotove težkoče in mnogo odvisi od Jugoslovanskega kluba, ki ima sedaj ključ položaja v rokah. Gre za čisto izvršitev **majske deklaracije!** In dalje je dr. Šusteršič namignil svojim šmokom, naj prekipe-

1788. je začetek velike francoske revolucije. Leto 1792. je prineslo poraz združenih Avstrijcev in Rusov pri Valmy. Ludovik XVI. je bil leta 1793. obglavljen. Naslednje leto je pogrebno leto Poljske, zadnje delitve vsled notranjih nemirov oslabiljenega kraljestva. Leta 1799, poma-ga Rusija Avstriji v boju s Francozi, 1804. Napoleon se da kronati ob navzočnosti papeža Gregorija IX. v cerkvi »Naše Gospe« v Parizu za francoskega cesarja.

Ogrski kralj Franc sledi njegovemu zgledu in si nadene naslov avstrijskega cesarja.

L. 1809. se zopet obnovi vojska in konča z bitko »treh cesarjev« pri Aspernu. Napoleonova častihlepnost še ni nasičena, vleče ga na Rusko, kjer sicer zmaga v bitki pri Borodinu, toda usoda zasači njegovo vojsko v Moskvi in jo uniči v prezimovališčih. Sledi bitka narodov pri Lipskem, ki se konča s popolnim porazom Velike (Grand) armade. Zmaga pri Lipskem je vzbudila čustvo celokupnosti Nemcev, in bile so madžarske konjeniške čete, ki so požrtvovalno pomagale v teh bojih germanskim bratom. Zavezniki so naskočili Pariz, dali Bourboncem zopet njihove sta-

re pravice, Napoleona Bonaparte pa prognali na Elbo. Toda kalilec miru se vrne po sto dneh svoje vlade. Daleč prognanega Napoleona so sicer zasramovali, a vrnivšega se v Priz so sprejeli med ovacijami. Novi boji zapečatijo usodo Francije kot svetovne oblasti. Blücher in Wellington se borita proti podjarmljenju Evrope pri Waterloo. Napoleona ujetnika prepelejo na otok sv. Helene, kjer tudi umrje.

Angleško kolonialno omrežje se vedno bolj razvija, Avstrija in Prusija tekmu-jeta za hegemonijo v Nemčiji, 1866. pa se ista zagotovi Prusiji. Nemčija si pribori edinost države na bojnem polju s progla-sitvijo Viljema IV. pruskega 28. januarja 1871. v Versaillesu za cesarja nemške države.

Rusija, hrepeneča po morju, se je zastonj poskusila v krimski vojni in na-zadnje pri Tschushima. Zadnja bitka je rojstni dan Japonske kot vplivnega čini-telja v svetovni politiki. O sedanji svetovni vojski, o njenih vzrokih, razvoju, smotrih in o koncu je zdaj še prezgodaj, da se o njej kritično piše.

vajo veselja in naj pišejo, kakor zahtevajo razmere. Njegovi ljudje so pač jeli, čeprav kislih obrazov, prekipevati veselja, so se dvignili celo do članka in napisali vznesene besede: »Kar smo nekdanj sanjali kot mladeniči, to nam je prinesla svetovna vojska kot gotovo stvar. Jugoslavija je tu in ne odzame je nam nihče več! Avstrijska Jugoslavija, za katero se je izreklo vse slovensko ljudstvo z neštevilnimi podpisi, nam je padla v naročje čez noč kot plačilo za brezmejne žrtve na krvi in blagu, katere je trpelo slovensko, hrvaško in srbsko ljudstvo v monarhiji. Na obzorju žare prvi solnčni žarki svobode in samouprave za vse jugoslovanske pokrajine v monarhiji.«

Železna pest časa, ki je ustvarila še večje čudeže, je rodila tudi dr. Šusteršiču vero v Jugoslavijo. Krst najbolj zakrknjenega judovskega špekulanta ne more delovati tako komično, kakor to spreobrnjenje kranjskega deželne glavarja. On je bil tisti, ki je bil od vsega početka vojske nemški orientiran; ki je še 14. aprila 1916, ko je naš narod že dve leti prenašal gorje vojske in je dobro vedel, kako in kaj, izjavil: »Edino naše upanje je Nemčija!«; ki je hotel nemškemu cesarju pošiljati brzoglavke; ki je po naši deželi iskal veleizdajalcev, da jih spravi pred sodišče; ki je naš boj za svobodo označeval kot brezpomembno kričanje političnih otročajev; ki je ustanavljal liste, o katerih ne more povedati, ob čigavem denarju žive, izključno s tem namenom, da po željah sovražne nam vlade zajezi jugoslovansko gibanje. On je bil tisti, ki je v svojih časopisih dal propagirati vladno misel slovenske avtonomije, kar bi pomenilo našo narodno smrt; ki je oviral, omaloval in sumničil nabiranje podpisov za majniško deklaracijo; ki je veličastno željo našega ljudstva po politični svobodi slikal navzgor in navzdol kot brezpomemben in politično minljiv plod neodgovornih hujšakcev. Dr. Šusteršič je skušal razbiti Jugoslovanski klub, kateri ima razen našega ljudstva največjo zaslugo, da smo čakali boljše čase. Isti mož je v svojih in nemških časopisih bruhal zeleni strup sovražstva proti ljubljanskemu knezoškofu dr. Antonu B. Jegliču zgolj za to, ker se je ta cerkveni knez, ki se je bolj zavedal dolžnosti do svojega naroda kot kranjski deželni glavar in ki je svojemu ljudstvu tudi z žrtvami bil pripravljen služiti, zastavil ves svoj ugled in vpliv za zmago naše misli. Dr. Šusteršič je neprestano blatil spomin dr. J. E. Kreka, prvobojevnika za našo svobodo, in ni se mogel premagovati, da bi ne onečastil njegovega svežega groba. Deželni glavar kranjski je z vsemi sredstvi skušal razbiti bratsko zvezo češko-slovensko, ki je bila nujen predpogoj uspeha v politične mboju. Med tem ko smo mi in naše ljudstvo stali sredi viharja nemškega ošabnega sovražstva, se je on grel na solncu vladne milosti in je z istimi elementi, ki so nas sovražili, koval načrte na Dunaju in v Švici; medtem ko je slednji nač. človek nosil lastno kožo na prodaj, če je storil, kar sta mu velevala um in srce, je on stal z užaljenim posmehom ob strani našega heroičnega boja in je rožljaj s srebrnjaki v žepu. Da je ta pešem zapeljala Lampete, Pegane in druge zajce, nam ni žal. Ne moremo mu pa odpustiti, da je potegnil za seboj stotino naših duhovnikov, mož blage volje, katerih edina krivda je bila, da

so imeli več zvestobe do svojega nekdanjega voditelja, kot on do svojega ljudstva; katerih edina napaka je bila, da so resnicoljubno in blage namene predpostavljali prav tako v drugih kakor so jih imeli sami. Dr. Šusteršič je ne le najlepšo politično organizacijo na jugu V. S. S. razbil, ampak bi hotel, da razbita stopi v novo dobo.

Dolgo časa nismo ničesar slišali o dr. Šusteršiču. V času, ko se je dvigalo politično valovje najvišje, ko je vse orjaško delo in vso strahoto odgovornosti nosil Jugoslovanski klub na svojih plečih, je on letnikoval v tujini. Danes, ko se bliža uspeh, je prišel domov in bi najrajši začel rajalni ples. Na Dunaju je cesarski manifest, ki nam hoče dati neko Jugoslavijo, že dotiskan. Ne vemo še, kakšen je ta manifest, in bi ne mogli z vso gotovostjo reči, da bo sploh izšel. A ta hip je bil dr. Šusteršiču pripraven, da z veselim obličjem zmagovalca stopi pred slovensko javnost. V nedeljo je iz zavese, ki je zakrivala sramoto njegovega politikovanja, pokazal le glavo, v kratkem pa bo stopil pred nas ves, kar ga je, in bo razvil pred Slovenijo novo daljnosežno spletko.

Bridko je, da se moramo v teh časih pečati s takim možem, a on se bliža in z njim se bliža nevarnost. Zato je naša dolžnost, da povemo slovenskemu ljudstvu: Dr. Šusteršič je izgubil pravico govoriti s teboj ali v tvojem imenu. Nobena njegova prošnja, nobena njegova zahteva, nobena njegova beseda naj ne najde odmeva v deželi. Politična voditelja slovenskega naroda sta Jugoslovanski klub in Narodni svet, dr. Šusteršič pa je in bo ostal agent tuje firme.

(Po »Slovincu«.)

Odgovor Nemčije Wilsonu.

Berlin, 12. oktobra. (K. u.) Predsedniku Zedinjenih držav poslana nota kot odgovor na Wilsonova vprašanja se glasi:

»Odgovarjajoč na vprašanja predsednika Zedinjenih držav ameriških izjavlja nemška vlada:

Nemška vlada je sprejela stavke, ki jih je postavil predsednik Wilson v svojem nagovoru z dne 8. januarja in v svojih poznejših nagovorih kot podlago trajnega pravnega miru. Namen razgovorov, ki naj se uvedejo, bi bil torej samo ta, sporazumeti se glede praktičnih podrobnosti njih uporabe. Nemška vlada domneva, da se postavljajo tudi vlade z Zedinjenimi državami zvezanih držav na stališče izjav predsednika Wilsona.

Nemška vlada se izjavlja v sporazumu z avstro-ogrsko vlado pripravljeno ugoditi, preden se doseže premirje, zahtevam predsednika glede izpraznitve. Vlada dá predsedniku na prosto, izposlovati sestanek mešane komisije, ki bi imela nalogo skleniti za izpraznenje potrebne dogovore.

Sedanja nemška vlada, ki nosi odgovornost za mirovni korak, je sestavljena potom pogajanj in v sporazumu z veliko večino državnega zbora. Pri vsakem svo-

jem dejanju oprta na voljo te večine, govori državni kancler v imenu nemške vlade in nemškega naroda.

Berlin, 12. oktobra 1918.

Podpis:

dr. Soli,
državni tajnik za zunanje zadeve.

Z lastnimi močmi.

Krščanska avstrijska tekstilna zveza je imela 13. in 14. t. m. svojo V. glavno skupščino na Dunaju. Zveza šteje zdaj 5808 članov, pri vojakihih jih je 1466. Zvezno premoženje znaša 40.171 kron 6 vinarjev. Razpravljali so o tekstilni industriji v vojski in o prehodni dobi v mirne čase. Zahteve tekstilnega delavstva od socialne politike in o zahtevah tekstilnega delavstva glede na plače in delovne razmere.

Izdajatelj in odgovorni urednik Mihael Moškerc.
Tisk Katoliške Tiskarne.

Sorbenje, „PARATOL“
garje, domače mazilo.
lišaj, Ne maže, je brez duha, torej tudi čez, dvojni lonček K 9.— PARATOL—
hraste. PRAŠEK varuje občutljivo kožo.
PARATOL delavnici lekarnarja ULMER
Budapešta VII-21. Rózsá-utca 21.

Ustanov. l. 1893.

Ustanov. l. 1893.

UZAJEMNO PODPORNO DRUŠTVO U LJUBLJANI
registrovana zadruga z omejenim jamstvom.

Dovoljuje članom posojila proti poroštvu, zastavi življenjskih polic, posestev, vrednostnih papirjev ali zaznambi na službene prejemke.

Vračajo se posojila v 7 $\frac{1}{2}$, 15 ali 22 $\frac{1}{2}$ letih v odsekih ali pa v poljubnih dogovorjenih obrokih.

Kdor želi posojila, naj se obrne na pisarno v Ljubljani, Kongresni trg št. 19, ki daje vsa potrebna pojasnila.

Zadruga sprejema tudi hranilne vloge in jih obrestuje po 4 $\frac{1}{4}$ ‰.

Društveno lastno premoženje znaša koncem leta 1915 519.848,40 kron. Deležnikov je bilo koncem leta 1915 1924 s 15.615 deleži, ki reprezentirajo tuje jamstvene glavnice za 6.089.850 kron.

Gospodarska zveza
centrala za skupni nakup in prodajo v Ljubljani, reg. zadr. z o. z.

Stalna zaloga poljedelj. strojev:
motorjev, mlatilnic, viteljev, slamo- in reporeznic, brzoparilnikov, plugov, bran, čistilnikov i. t. d.

Prodaja:

umetnih gnojil, kolonijalnega in špeci-rijskega blaga ter poljskih pridelkov.

Zaloga:

pristnega domačega (in ogrskega) vina, žganja i. t. d.

Lastna izdelovalnica in preka- valnica klobas. - Lastna zeljarna.